

Dějiny Židů v Klučenicích u Tábora.

Zpracoval
Jaroslav Polák-Rokycana, Praha.

Dějiny jedné z nejstarších žid. obcí na Táborsku nelze psát bez účinné pomoci se strany nežidovské! Za některé, byť i neúplné informace o někdejší ž. n. o. v Klučenicích vděčí redakce tohoto sborníku fideiálnímu učiteli Janu Pelichovi, který sdělil, že na tamním farním úřadě je žid. matrika ještě z dob, kdy tam nebylo ž. n. o. Dále sdělil, že ve škole nalézá se archiv od r. 1718, obsahující spisy duší farní osady klučnické, kde lze i zjistiti sídla a počet Židů. Cenný historický materiál o tom je uložen též v archivu řádu Křižovníků v Praze, který tu má velkostatek. K ž. n. o. v Klučenicích přináležely do r. 1923 — kdy přestala existovati — tyto obce: Chrást, Volčův, Záhořany, Lašovice, Kosobudy, Milešov, Kovářov, Předbořice, Radvanov, Kotýřina a Kostelec.

Dřívější starostové ž. n. o. byli: Hynek Neumann v Lašovicích, který úřad ten zastával do r. 1923 plných třicet let, a Josef Kohn z Předbořic (1923—1929). Na zdejší synagoze (od r. 1860) působili rabini Jakub Uitz a Šimon Löwy a (r. 1922) Bohumil Schnabl. Posléze bylo v celém okolí 14 přísl. ž. n. o., z nich jen 12 poplatníků; proto byla ž. n. o. nucena připojiti se k ž. n. o. v Milévsku, kde jest rabín, matrikář a pod. Posledním starostou této ž. n. o. byl od 25. září 1929 Hynek Kohn v Radvanově. Budova synagogy byla prodána. V blízké obci Kovářově je dosud žid. modlitebna a je tam starostou Filip Altina, obch. v Kovářově. Na pomníku padlých vojnů ve světové válce je též jméno Žida, Emila Vodičky z Petrovic.

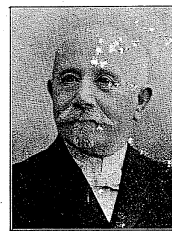
Dějiny Židů v Kralupech n./Vl.

Zpracoval
Jaroslav Polák-Rokycana, Praha.

Židovská náb. obec v Kralupech n./Vlt. vznikla teprve kolem r. 1870; v prvním desetiletí svého trvání sdružila Židy v Kralupech a v blízkém jeho okolí v modlitební spolek se sídlem v Mikovicích, kde r. 1873 působením prvního starosty J. Weissa vznikla malá modlitebna. Když pak byla zřízena náb. obec v Kralupech n./Vlt. kdcžto ona nejstarší — v Postřižíně — je dosud o svátcích užívána. Kdo by chtěl znáti dějiny žid. obcí Vojkovic a Postřižina; nemusel by hledati v archivech; stačí jen odkaz na cenné dílo Vojty Rakouse (Oesterreichra) „Vojkovičtí a přespolní“ a tichý, nenáročný život těch někdejších

Josef Neumann

Mořic Neumann

Viktor Sommer

Bedřich Neumann

Julius Katz

Marek Ehrmann

Otakar Neumann

z Mikovic do Kralup dobrá silnice a všechen obchod odtud se tam táhl, přesídlila se ž. n. o. rovněž do Kralup, kde r. 1893 bylo již 264 Židů. Ž. n. o. v Kralupech sestává dnes z těchto obcí: Kralupy, Chvatěruby, Minice, Mikovice, Holubice, Kozinec, Ujezdec, Zákolany, Otovice, Zemčáky, Volovice, Blevce, Lešany. V blízkém okolí Kralup jsou památky někdejších starých žid. obcí; tak jsou v Blevcích a v Postřižíně staré žid. hřbitovy, které byly zrušeny r. 1875, pak staré modlitebny ve Vojkovicích a v Ješíně, zrušeny odchodem všech tam-

obyvatel, vesnických Židů, projde před zrskem etnografe jako na plátně v biografu. Dnes jsou v Postřižíně jen tři mrtví Židé na tamním hřbitůvku.

R. 1893 byl starostou ž. n. o. Josef Neumann; zást. starosty Heřman Neumann, pokl. Hynek Neumann, čl. výboru Ferd. Reimann. Modlitebna v Kralupech byla postavena r. 1874 a měli o ni největší zásluhy M. Abeles z Mikovic a Heřman Neumann; starostou modlitebny byl Leop. Fischer, majitel pivovaru. Za starostenství H. Neumanna byla modlitebna důkladně renovována a elektr.

osvětlena. V Kralupech byla též žid. náb. škola od r. 1873 ve vlastní budově žid. obce a v r. 1896 byla z důvodů národnostních zrušena. Na škole působil učitel Šimon Abeles; z dřívějších rabinů a učitelů jmenují: J. Löwy, A. Ehrlich, J. Springer, J. Traub, M. Freud, Karel Polák; do r. 1926 vyučoval Schwarzkopf, od r. 1926 učitel J. Altschul, 1928 prof. dr. Otakar Kraus, rabin v Libni substituují nyní rabina. Společně s žid. obcí v Postřizíně je v Kralupech spolek Svatého bratrstva „Chevra Kadiša“, jejíž starosta byl r. 1893 Josef Neumann a nyní — od r. 1929 — starosta ž. n. o. Viktor Sommer. S ním společně spravují ž. n. o. tito pánové:

R. Fischer senior, Josef Neumann, MUDr. Josef Felix, Bedřich Neumann (od r. 1904 do 1928), Robert Neumann (od r. 1928 do 1929).

V knize katechety Jul. Nádvořníka „Z dějin Kralup n./Vlt.“ není o Židech v Kr. a okolí ani nepatrné zmínky. Přece nepochybujeme, že v městském archivu v Kr. a v kněžském archivu Lobkovičů v Nelahozevsi n./Vlt. bude veliký počet listin a důležitých příspěvků k poznání dějin Židů v tomto kraji. Matrika o narození, svatbách a úmrtích Židů v Kr. a okolí byla do r. 1896 vedena na katol. farách. Od r. 1896 je žid. matrika ve Velvarech, kde jsou uschovány i všechny důležité listiny těchto ž. n. o.

Geschichte der Juden in Kunratitz bei Prag.

Bearbeitet von
Jaroslav Rokycana, Prag.

Z malé farní vesničky uprostřed lesů, jejíž vznik připomíná se již r. 1287 a jejíž kostelík pochází z XIV. stol., vzniklo dnešní malebné městečko. Fara, v husitských dobách zaniklá, byla obnovena r. 1736, kdežto kdysi významný kostelík sv. Jana byl r. 1787 zrušen a časem úplně zničen.

Od r. 1336 držel ves pražský měšťan Velf Frenclín, po němž byla rodina Bohuslavců. R. 1407 koupil Kunratice král Václav, jenž tam na návrší v lese počal stavěti (r. 1410) Nový Hrad čili „Wenzelstein“, na němž také r. 1419 zemřel. Potom tu sídlila královna Zofie. R. 1421 byl hrad Pražany zbořen, takže na naše doby jen nepatrné rozvaliny připomínají jeho jméno. — Potom drželi kunratické zboží zápisné od cis. Zikmunda pánové z Rábí r. 1530, Václav Zima z Novosedel, dále r. 1541 Hysrlové z Chodův, r. 1602 Josef Pražan, jenž byl předkem Voršíkovských z K. Rod ten byl vystřídán r. 1665 Maximem Malovcem z Malovic, r. 1795 hrabětem Clam-Martiničem, od něhož r. 1801 přešlo alodiální panství, k němuž náležely i dvory Šeberov a Hrnčire (944 ha) v majetek p. A. Korba z Weidenheimu.

Hojné zprávy o K. jsou v kronikách *Fontes rerum Bohemicarum*, Prameny dějin českých, Jos. Emler, díl IV., Kronika Zbraslavská, Kronika Františka Pražského, Kronika Beneše Krabice z Weitmile a j. Do r. 1921 náležela obec K. do soudního obvodu nusečského v polit. okresu Král. Vinohrad, avšak nařiz. vlády z 19. prosince 1921 (Sb. z. a n. 459) byla obec z tohoto soudního okresu vyloučena a odtud připojena k okresu zbraslavskému.

Žid. obec byla v K. od nepamětných dob! Blízkost Prahy, v jejím žid. městě bylo cizím Židům s velikou obtíží dostati inkolát, způsobila, že žid. osady na vzdálenějším jejím okraji (Michle, K., Zbraslav, Libeň a j.) početně dosti rychle rostly. Zvláště významu nabýly v době vyhoštění Židů z Prahy za cis. Marie Terezie, kde se značný jich počet mohl ubytovati přechodně a odtud navštěvovati za dne Prahu. V K. byla — ještě před zákonem cis. Josefa II. — žid. matrika a k ní přináležel veliký katastr obcí. Žid. hřbitov obce K. byl daleko odtud v lesích, v Křížkově Újezdci u Jilového.

Vzdálenější osady žid. pochovávaly své mrtvé do Třebotova u Kosoře, kterýto hřbitůvek byl z rozkazů Nejv. rady obcí žid. v Čechách katalogisován a popsán v r. 1930 prof. drem Jakobovicem. Z cenné této monografie, která bohdá brzy vyjde nákladem jmenované korporace, uvádím, že nejstarší tam zjištěný náhrobek pochází z r. 1760, že však mnohem starší kameny budou — hluboko v zemi zapadlé. Náhodou je onen nejstarší — z r. 1760 — pro dějiny Židů v Čechách o velké důležitosti, neboť náleží Jakobovi synu Sondel Popper na Smíchově — patrně bratru primátora Židů Wolfa Poppera z Breznice.

Dějiny Židů v Kunraticích u Prahy.

Zpracoval
Jaroslav Rokycana, Praha.

Dojemný je nápis na náhrobku Samuela Ballenbergera, praotec známého českožidovského tiskaře Leopolda Ballenbergera:

„Misto odpočinku zbožného manžela, laskavého otce a učeného rabína Samuela Ballenbergera. Zde je ukryt skvost svého rodu, čest a nádhra Israele, veliký učenec a věhlasný rb, Samuel Ballenberger, syn rb. Jakuba bl. p. z Bamberka (!). Samuel zemřel 6. adaru a byl pochován v úterý dne 7. adaru 5614 (1854). A jeho lét bylo 82. Otče! což máme Ty postaviti jen kámen k uctění tvé památky? Jen ten že by měl zvěstovati budoucímu pokolení Tvou dokonalost? Což možno na kameni sděliti budoucím pokolením o Tvém konání a o Tvé moudrosti a obdivuhodné učenosti Tvé a spravedlnosti? Věř! zub času zničí jej záhy a kámen zvětrá, po letech — a kámen tu nebude! Ty však máš nehnoucí pomník na výsostech; tam je zaznamenán prstem Božím na věčnost! Andělé míru obdarují Tebe kruhem slávy. Tvůj duch vznáší se bude v září nebeské a bude účasten věčných radostí v oblastech života.“

Jeho duše budíž spojena se svazky života!¹⁴ Abychom si dnes mohli učiniti obraz, kolik Židů z venkova v posledních desetiletích se odstěhovalo do Prahy, nahlédněme jen do „Statistického popsaní okresu Zbraslavského“ z r. 1879! Tam najdeme v obcích — některých dnes zcela prostých Židů — tento jich počet:

Bojanovice 5, Černolice 22, Černošice 5 Chuchle 5, Čisovice 9, Davle 7, Dobřichovice 51, Hvoznice 25, Jiloviště 4, Klíneč 8, Kosoř 14, Kytín 11, Lochovice 11, Lety 11, Lipany 4, Lišna 7, Lochkov 10, Mníšek 61, Modřany 3, Mokravec 14, Radotín 9, Řevnice 8, Skochovice 9, Slivenec 10, Štěchovice 18, Točná 21, Třebetov 5, Voněkly 22, Záběhlice 10, Zbraslav 65.

Užší obvod žid. obce v K. mohl jsem již před r. 1852 přesně určit a to v knize rab. Alb. Kohna „Die Notabelversammlung der Israeliten Böhmens“ (Videň 1852). Byl to obvod „Kreisrabbinatu Karlínského“, kterýžto úřad zastával tehdy rb. M. P e r l, sídlem v Libni:

Kunratice 9 rodin, Hostivař 1 rod., Šeberov 1 rod., Keeg (Kyje) 1 rod., Záběhlice 7 rod., Prače 1 rod., 1 synagoga (v K. nebyl tehdy vlastní rabin).

Blízkost velké Prahy zavinila značný odliv žid. rodin z tohoto obvodu. Ještě r. 1910 bylo: v Kunraticích 13 Židů, v Libuši 7 Židů.

V r. 1921 poklesl tento počet v K. na 4, v Libuši na 1 Žida.

R. 1894 bylo předst. ž. o. K. takto sestavené: Daniel Wiesner v Šeberově, star.; výbor: Ed. Jakerle v Písečnici, Hynek Back v Jesenici, Lazar Jakerle v Kunratici, Josef Vogel v Libuši, Josef Polák v Šeberově. Učitelem náb. a kt. byl tehdy